

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 13

Рівне - 2019

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 13. – Рівне: РДГУ, 2019. – 169 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 30 травня 2019 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

позитивні переживання (інтерес, надія, оптимізм, радість, віра у свої сили). Ситуацію іспиту вони не вважали для себе надто загрозливою і розглядали її здебільшого як випробування власних можливостей. Показник працездатності представників цієї категорії хоча й дещо знижувався, однак, його відмінність від фонового результату становила перед іспитом близько 12%, а після іспиту залишалась незмінною або навіть дещо підвищувалась.

Таким чином, проведене дослідження дає змогу стверджувати, що для студентів з високим рівнем тривожності іспит є сильним стрес-фактором, який призводить до зниження оптимуму емоційних переживань в бік переваги негативних, до виснаження організму (зниження працездатності), що засвідчує високі енергетичні витрати на досягнення потрібного результату навчання. Стан студентів з низьким рівнем тривожності можна вважати оптимальним, оскільки їхні негативні емоційні переживання не вирізнялись надмірною гостротою, а енергетичні витрати були незначними, що давало їм змогу швидко відновити свої сили та зберегти працездатність.

Проведене дослідження підтверджує доцільність надання психологічної допомоги студентам з високим рівнем тривожності, шляхом проведення тренінгових програм, спрямованих на зниження рівня тривожності та оптимізацію емоційних переживань.

Список використаних джерел:

1. Губар А. О. Стрес як фактор впливу на адаптацію людини [Електронний ресурс] / А. О. Губар. – Режим доступу : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/3_2010/6.pdf. –
2. Лаврова М. Г. Академічний стрес та психологічне здоров'я студентів у вузі / М. Г. Лаврова // Пізнавальний та перетворювальний потенціал історичної психології як науки : матер IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. / за заг. ред. Родіні Н. В., Альошина О. М. – Одеса : Вид-во ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2017. – С. 113–114.
3. Сучасні методи і засоби для визначення і діагностування емоційного стресу : монографія / за заг. ред. О. П. Мінцера. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 228 с.

УДК 159.923.2

ФЕНОМЕН СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ

Дідус Тетяна, здобувач ОС «бакалавр», РДГУ

Керівник: Камінська О.В., доктор психологічних наук, професор

Проблема дослідження смисложиттєвих орієнтацій на сьогодні залишається актуальною, оскільки відображує цілісне світобачення особистості, що безпосередньо пов'язане з системою ціннісних орієнтацій.

Смисложиттєві орієнтації особистості розглядались як в контексті філософських течій, так і в руслі різноманітних психологічних напрямків. Проблема смисложиттєвих орієнтацій часто досліджується в контексті більш широкого феномена – сенсу життя. А. Адлер підкреслює значущість пошуку індивідом сенсу життя як важливого чинника особистісного розвитку [1]. В. Франкл також досліджує сенс як провідну детермінанту особистісного розвитку і всього життєвого шляху людини. Відсутність в індивіда сенсу власного життя призводить до стійких переживань внутрішньої спустошеності, фрустрації й втрати бажання жити в цілому [6].

У визначеннях сенсу життя і смисложиттєвих орієнтацій людини багато спільного: обидва феномени розглядаються як джерело особистісного зростання індивіда, діалектично споріднені з процесами і явищами ціннісно-сислової сфери людини та детерміновані специфікою стосунків індивіда з оточуючим світом. Однак ці поняття не є тотожними. Х.М. Дмитерко-Карабин стверджує, що однією з основних відмінностей смисложиттєвих орієнтацій від сенсу життя є дещо менша їх інтегральність та глобальність, з одного боку, і більша мінливість – з іншого. Це визначається акумуляцією в смисложиттєвих орієнтаціях пріоритетних цінностей-цілей та напрямів самореалізації стосовно певного вікового етапу, а не цілісного життєвого шляху, що дозволяє розглядати перші як особистісне новоутворення молодої людини [2, с. 7].

Смисложиттєві орієнтації є динамічним компонентом сислової сфери особистості, який інтегрує когнітивну, емоційну та поведінкову складові смисложиттєвих конструктів. Це вищі структуроутворюючі підсистеми динамічної сислової системи особистості, які репрезентують структуру як якісно, так і кількісно, визначають змістовний початок сислового компоненту диспозиційної структури особистості. До основних характеристик смисложиттєвих орієнтацій відноситься граничність, транситуативність, трансцендентність, різна міра усвідомленості [4].

Важливим аспектом дослідження проблеми смисложиттєвих орієнтацій особистості є виявлення основних детермінант цього феномена. У роботах Т.І. Пашукової становлення смисложиттєвих орієнтацій особистості розглядається як результат особистісного зростання індивіда. Смисложиттєві орієнтації є динамічною проекцією смисложиттєвих концепцій особистості на конкретні умови її повсякденного життя [5, с. 94].

Загальні смислові орієнтації (потреби, особистісні цінності, світогляд, сенс життя, самоставлення) визначають генеральні лінії становлення смислових конструктів особистості й сислової сфери психіки людини в цілому. Механізмом формування загальних смислових орієнтацій є рефлексія – власне смисловий рівень ціннісних орієнтацій особистості.

Цьому рівню відповідають більш динамічні конструкти, які є базисом становлення загальних смислових орієнтацій в умовах взаємодії індивідуума з оточуючим світом [3].

Смисложиттєві конструкти особистості поділяються на глибинні й поверхневі, при цьому останні мають високу мінливість і плинність. Визначальними для особистісного зростання індивіда, побудови й реалізації ним власного життєвого плану є глибинні смисложиттєві орієнтації. Існують відмінності глибинних смисложиттєвих орієнтацій від поверхневих: повнота, яскравість відчуття індивідуальності смислу, чіткість смислу, правдоподібність зв'язку з реальним життям, нетривіальність і конкретність [4].

В. Франкл зазначає, що: становлення сенсу життя індивіда в одному модусі людської життєдіяльності (професійній, сімейній чи інших сферах) мало сприяє гармонійному особистісному зростанню; авторитарна ієрархія передбачає наявність багатокомпонентної структури смисложиттєвих орієнтацій, однак домінує тільки один смисловий конструкт; розірвана смислова структура характеризується наявністю різних смислових орієнтацій, однак взаємозв'язки між ними сформовані недостатньо, як наслідок смисложиттєві орієнтації індивіда не інтегровані в цілісну систему і не можуть виступати в якості інтегруючої детермінанти особистісного розвитку; номінальна структура характеризується становленням декількох провідних смисложиттєвих орієнтацій, які не лише не узгоджені, але й протирічать головному життєвому смислу [6].

Отже, проблема дослідження смисложиттєвих орієнтацій продовжує залишатись актуальною та потребує подальших розробок.

Список використаних джерел

1. Адлер А. Наука жить. К.: Port-Royal, 1997. 288 с.
2. Дмитерко-Карабин Х.М. Вплив смисложиттєвих орієнтацій на мотиваційну готовність до професійної діяльності майбутніх психологів : автореф. дис...канд. психол. н. : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2004. 20 с.
3. З.Карпенко З.С. Дослідження ціннісно-смислової сфери особистості з позицій культурно-історичного підходу. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія. 2008. Вип. 2. Ч. 2. С. 3–10.
4. Карпинский К.В. Психология жизненного пути личности. Гродно: ГрГУ, 2002. 167 с.
5. Пашукова Т.И. Формирование мировоззрения и смысложизненные ориентации в юношеском возрасте. Психологические проблемы смысла жизни и акме. Материалы XIV симпозиума. М.: ПИ РАО, 2009. С. 93-95.

6. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник / Пер. с англ. и нем. Д. А. Леонтьева, М. П. Папуша, Е. В. Эйдмана. М.: Прогресс, 1990. 368 с.

УДК 159.9

ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ДОПОМОЗІ ДІТЯМ, ЯКІ ПЕРЕЖИВАЮТЬ ГОРЕ

Свтушок Богдана, здобувач ОС «магістр», РДГУ

Керівник: Ставицька О.Г., кандидат психологічних наук, доцент

Казкотерапія на сьогодні є досить затребуваним методом психолого-педагогічного впливу на особистість. Казка сповнена інформації про історію народу, духовні та моральні цінності, особливості поведінки в різних життєвих ситуаціях та варіанти вирішення проблем героями казок. Відповідно, казкотерапію доцільно використовувати як засіб цілеспрямованого психотерапевтичного впливу на особистість дитини, яка переживає горе.

Видатний український педагог В. О. Сухомлинський був переконаний, що у горі і печалі людська душа відкрита іншій людині. На нашу думку, саме ця істина повинна визначати правила виховання й допомоги дітям. Необхідно вміти читати людську душу, тому що людина, яка пережила образу, несправедливість, горе, стає хворобливо вразливою до навіть мізерних проявів несправедливості, байдужості. Кожна зустріч з образою, неправдою знову і знову вражає дитяче серце, і дитина бачить зло навіть там, де його немає. Іншими словами, незадоволення значущих для людини потреб призводить до спотвореного сприймання ставлення до неї оточуючих. Особистість все більше замикається в собі, протиставляючи справжньому чи уявному злу те, що вона здатна протиставити – непослух, агресивність, грубість, свавілля, бажання робити все не так, як вимагають педагоги, щоб нагадати про себе, заявити людям про своє право на увагу.

У контексті сказаного вибір казкотерапії для психологічної допомоги дітям, які пережили горе, був нами зумовлений такими причинами: казкотерапія – метод терапії, метою якої є передача життєвого досвіду, спосіб взаємодії із внутрішнім “Я”, терапія особливою казковою обстановкою; казкотерапія – метод, що не має вікових обмежень застосування; самостійне творення казки руйнує стереотип поведінки, який діє всередині віртуальної казки, але не впливає на неї; співдія учасників казкотерапії долає відчуженість особистості від групи, розвиває комунікативні навички.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Структурний аналіз кар'єрного самовизначення особистості майбутнього психолога	4
Артемова О. Динаміка ціннісно-сислової сфери майбутніх психологів у процесі професійного навчання.....	6
Базилюк О. Творчий потенціал особистості як передумова її професійної самореалізації	8
Бігун Л. Психологічні особливості формування лідерських якостей у майбутніх психологів	11
Блищик Ю. Психологічні особливості адаптації до шкільного навчання людей з обмеженими можливостями	12
Болюх Т. Формування професійної ідентичності в студентському віці	15
Валага О. Формування Я-образу крізь призму професійної спрямованості у старшокласників	17
Воронко В. Дослідження і корекція перфекціонізму серед студентства	19
Гесаль О. Самоповага як чинник академічної успішності старшокласника	22
Главінська Е.С. Малюнок терапія як ефективний метод подолання агресивності молодших школярів	24
Гойко Я. Переживання як критерій об'єктивації емоційної сфери особистості	25
Головенко А. Психологічна готовність молоді до шлюбу	27
Голубчикова М. Психологічні аспекти сексуальності сучасної молоді	29
Гордійчук К. Експериментальне дослідження психологічних особливостей особистісно-професійного становлення старшокласників	31
Джеджера О. Індивідуальні особливості емоційного переживання студентами екзаменаційного стресу	33
Дідус Т. Феномен смисложиттєвих орієнтацій особистості	35
Євтушок Б. Використання казкотерапії у психологічній допомозі дітям, які переживають горе	38
Забегаліна Д. Основні психологічні детермінанти й чинники виникнення та розвитку тривожності і страху у підлітковому віці	40
Загуляєва В. Особливості міжособистісних взаємин з ровесниками у підлітковому віці	43
Зайцева О. Відмінності у структурі мотивації вибору професії мешканців міст і сіл	44
Зайченко І. Роль комунікативних здібностей у процесі формування особистості старшокласників	47
Зелена І. Соціальна адаптація військовослужбовців та їх сімей	49

Каламбет А. Інклюзивна свідомість людей в сучасному суспільстві	52
Капуцьян Я. Комунікативний вплив ЗМІ як чинник зміни особистісних настановлень	54
Кобзар З. Фактори розвитку агресивності у студентів	56
Ковальчук М. Психологічні особливості самооцінки у студентів	58
Комарніцька О. Психологічні особливості відповідальності у юнацькому віці	56
Корчак А. Психологічні особливості психосоматичних проявів особистості в умовах емоційної напруги	62
Крук С. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	65
Кужель Н. Корекція аутичного поведінкового спектру проявів методами арт-терапії у дітей з особливими потребами	67
Лавренчук К. Самооцінка як психологічний феномен	69
Максимчук І. Особливості каузальної атрибуції в ситуації міжособистісного конфлікту (на матеріалі дослідження старшокласників)	71
Мартинюк А. Діагностика емоційного стану старшокласників перед ЗНО	73
Мартинюк Т. Дослідження і корекція фрустраційних станів у студентів	75
Мельник А. Індивідуально-стильові чинники переваг у застосуванні способів психологічного захисту	78
Мельник І. Вплив емоційних станів страху на особистість студентів	81
Миколайчук Ю. Основні аспекти вивчення емпатії у психологічній науці	84
Миркун Н. Вікові особливості точності та адекватності міжособистісного сприймання	86
Мислінчук Ю. Психоаналіз чинників формування низької самооцінки у юнацькому віці	89
Михайлова І. Дослідження психологічних особливостей динаміки впливу самосвідомості на ставлення особистості до себе та соціуму	91
Михайлова Т. Індивідуально-психологічні чинники агресивності молодших школярів	94
Новорок А. Психологічні особливості дослідження емоційно-вольових якостей молодшого школяра	96
Остапчук К. Психологічні особливості самооцінки у підлітків	98
Остігова А. Вікові особливості змісту стереотипів соціального сприймання	101
Павлусь В. Психологічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери в юнацькому віці	103
Петренко А. Дослідження і корекція конфліктної поведінки серед студентів	105

Петрова-Ніколайчук О. Особливості прийняття рішень старшокласниками в ситуаціях морального вибору	108
Покотило Б. Психологічний супровід інклюзивних дітей	110
Пошковська А. Психологічні особливості креативного мислення молодших школярів	112
Романюк О. Розвиток емпатії практичних психологів в процесі професійного становлення	114
Савуляк В. Групове фокусоване інтерв'ю у контексті практичної підготовки майбутніх психологів	118
Савуляк В. Копінг-стратегії студентської молоді: особливості, шляхи корекції	119
Семенюк О. Психологічні особливості формування мотиваційного компонента моделі підготовки юнаків до трудової діяльності	121
Синчук Т. Психологічні чинники соціально-психологічної адаптації студентів-психологів	122
Сімчук А. Подолання невпевненості в стресових ситуаціях	124
Скалка І. Психологічні особливості розвитку емоційної сфери сучасних підлітків	126
Слабецька Д. Психологічні чинники конфліктів у студентській академічній групі	128
Сочинська Р. Психологічний зміст та структура творчого потенціалу особистості	130
Сукнацька А. Психологічні детермінанти подолання почуття самотності в юнацькому віці	133
Сульжук Т. Захисні механізми психіки у підлітків з девіантною поведінкою	135
Тарадайник Д. Дослідження і розвиток рефлексії у юнацькому віці	138
Хомич В. Фактори формування соціально-психологічного клімату в студентській групі	141
Хомік Т. Теоретичні аспекти проблеми формування стресостійкості юнаків	142
Хрипонюк І. Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	144
Чалайдюк К. Готовність майбутніх психологів до професійної діяльності: теоретичний аналіз проблеми	146
Чмуневич Н. Особливості розуміння феномену свободи в підлітковому та юнацькому віці	148
Шатковська О. Вплив гендерних стереотипів на особливості спілкування сучасної молоді	151

Шахрайчук І. Феномен поняття «ціннісні орієнтації» у психологічній науці	152
Шевлюк В. Психологічні особливості переживання почуття самотності у юнацькому віці	154
Шевчук О. Психологічні особливості прояву сором'язливості у юнацькому віці	157
Шоха Т. Особливості розвитку мотиваційної сфери молодших школярів	160
Шумак Ю. Особливості міжособистісної взаємодії в групах дітей з особливими потребами	162
Якимчук М. Психологічні аспекти прийняття рішень при виборі майбутньої професії студентів-психологів	163

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 13

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 2.06.2019 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 9,7. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету